

Od tajništva Socialne Matice je prejel naš urednik to-le pismo:

»Že od prvega začetka, ko se je ustanovilo v Gorici društvo Socialna Matica, se je za njo posebno zanimalo učiteljsko vseh slovenskih dežel. O svoji vnemi in požrtvovalnosti je dalo najboljši dokaz s tem, da se je v velikem številu vpisalo v društvo in članarino točno plačalo brez izjem; poleg tega pa nam je nabralo tudi največ članov med razumništvom na deželi. Želeli bi bilo, da bi v tem svojem hvalevrednem delu vztrajalo in tako pripomoglo društvu, da doseže svoj plemeniti namen. Osobito sedaj, ko so knjige Socialne Matice izišle, bo gg. učiteljem lažje pripraviti svojo okolico o važnosti ciljev, ki jih zasleduje društvo. — Letna članarina znaša 5 K; za učiteljsvo in dijašvo, delavske in kmetijske sloje pa le 3 K, za kar dobe člani vsako leto društvene publikacije. — Usojamo se obrniti do Vas, blagorodni gospod, z uljudno prošnjo, da bi blagovolili v zgoraj omenjenem smislu poročati v »Učit. Tovarišu«. Ponavljamo, da zasluži učiteljsvo za usluge, ki nam jih je izkazalo s požrtvovalno pomočjo, našo izredno hvaležnost.«

Objavljamo dobesedno to pismo, ki kaže samo učiteljsvu pot do nadaljnjega dela v imenu napredka in kulture!

Kdor opravičuje hudobnega in kdor pogublja pravičnega — oba sta gnusoba pred Bogom. (Preg. 17, 15.)

Politiški pregled.

* **Sklicanje deželni zborov.** Vlada namerava takoj po Veliki noči sklicati celo vrsto deželni zborov k zasedanju, med njimi kranjskega in najbrž tudi goriškega.

* **Nove vojaške zahteve.** V političnih krogih zatrjujejo, da bo vojna uprava v delegacijah zahtevala med drugim tudi nove kredite v znesku 240 milijonov kron za nabavo štirih novih dreadnoughtov.

* **Laške zahteve.** Laški listi v kraljestvu pišejo, da Italija spriči sestanka ministra di San Giuliano z grofom Berchtoldom zahteva, da mora Jadransko morje imeti zgolj avstrijsko-laški značaj, to je, da Slovani ob njem ne smejo eksistirati ali vsaj nobenih političnih pravic imeti. Lahki niso zadovoljni samo z laško fakulteto, marveč hočejo, da se ves sistem v avstrijskem Primorju izpremeni. Da Avstrijo uplaši, piše »Stampa«, da dobivajo slovenske banke v Trstu denar iz Rusije! Iredentne denuncira!

* **Časovno napredovanje častnikov in izboljšanje položaja.** Kakor zatrjujejo, pripravljajo vojaška uprava temeljito reformo napredovalnih razmer pri armadi in izboljšanje gnotnega stanja vojaških umirovljencev. Predvsem se bo določilo, da naj častniki dosežejo višja poveljna mesta že v najbližjem imenovanem terminu. To bo predvsem na korist polkovnikom-brigadirjem, ki bodo že meseca maja imenovani za generalne majorje. Častnikom se bodo plače zvišale in zagotovil časovni avanzma.

* **Vojne priprave na Francoskem in Ruskem.** Francoska zbornica je obravnavala zakonski načrt, ki dovoljuje vojnemu in mornariškemu ministru izdajati dve milijardi frankov, ki naj se porabijo za narodno obrambo. Za 2000 milijonov se gotovo da marsikaj nakupiti in reformirati. — Kakor poročajo listi, misli Rusija poleg pešstva posebno povečati konjenico. V kratkem se ustanovi 19 novih kavalerijskih polkov. Pri artiljeriji se poviša v vsakem koru število topov od 108 na 144. V okrajih Varšava in Vilna ob avstrijsko-nemški meji se ustanovi po en kor na novo. — Kulturna Evropa!

Bratje, stojte torej trdno in držite se izročil, ki ste se jih naučili ali po govorjenju ali po našem listu! (II. Tes. 2, 14.)

Obrambni vestnik.

= »Impertinentna mistifikacija.« V članku, ki ga je v zadnji naši številki na uvodnem mestu objavil tov. Jelenc, stoji tudi stavek: »Seveda programa, ki ga nam sestavlja sedaj dr. Tuma v Gorici in podpisuje tov. Hreščak — jaz ne vem, če je res, tržaška »Edinost« trdi tako — Zaveza nima in ji ga tudi ni treba.« — Ta stavek, ki od strani Jelenca nasproti tov. Hreščaku temu poslednjemu ne očita nič tega, kar mu je očital tržaški list, temveč z negacijo celo izpodbija trditev, je tov. Hreščaka razburil tako, da je napisal na Jelenčev naslov v »Zarji« z dne 8. aprila t. l. (št. 826) odprto pismo, ki je tako osebno in žalljivo, da ga moramo zavrniti z vsjo odločnostjo, poudarjajoč, da v tem tonu naša polemika ne sme iti naprej! »Začeli ste lepo počasi z zavijanjem in podtikanjem in dospeli ste v razmeroma kratkem času do rekorda — do impertinentne mistifikacije. Vidi se, da ste v svo-

jem elementu.« — »Način boja ... je nevyreden poštenih ljudi, je revolverski.« — »Zdi se, da je nesramnost združena pri Vas z neznačajno mero poguma.« — »Jaz pa dvomim, g. Jelenc, da bi Zavezi korigirala Vaša intimnost z lažnivo dvojico J. C-em in Edinostjo.« — Kdor pozna tov. Jelenca, kdor je prebral njegov članek in kdor ve, da je provzročil to polemiko tov. Hreščak s svojim člankom v »Našlih Zapiskih«, ki samo pavšalno sumničijo in vsevprek žalijo in natolcujejo, ta mora priznati, da je šel Hreščak s svojim odprtim pismom daleč preko meje dopustnosti in dostojnosti. Mi tako pisavo obsojamo, a je z enako kvaliteto ne moremo zavračati. — Kaj ukrene tov. Jelenc v obrambo tako kruto žaljene svoje osebne časti, nam ni znano. Mi proti takemu načinu sedaj zgolj osebnega boja samo protestujemo! Dosežen je rekord nesivarnosti — »Slovenec« in »Domoljub« sta potisnjena v ozadje!

= **Pomanjkanje učiteljsva na Srb-skem.** Poročali smo že, da rabijo 800 ljudskošolskih učiteljev in učiteljic na Srb-skem že sedaj, za popolno uredbo ljudskega šolstva pa bo treba vsega skupaj do 1400 učnih oseb. Iz inozemstva se je priglasilo mnogo učiteljev, toda težave jim dela srbski jezik. Kakor poroča »Srbska korespondenca«, ustanovi srbska vlada v Beogradu in tudi v drugih večjih mestih posebne tečaje, da si v njih pridobi izvensrbsko učiteljsvo potrebno kvalifikacijo. »Gorenjec« že poroča, da so šli na Srbsko štiri liberalni učitelji. K temu pa še pristavlja, da jih ni prav nič škoda; sploh bi mu bilo najljubše, da gredo iz kranjske dežele vsi napredni učitelji, češ: »Bo vsaj mir pred njimi!« Temu nasproti pravi jako umestno »Sava«: »No, tako hitro se to še ne bo zgodilo. Napredno učiteljsvo želi ostati še v prihodnje na kranjskih tleh, ker je namreč prav sedaj treba odločnih moči, ki imajo pogum, da se postavijo trdno v bran klerikalni izprijenosti, ki žuga z nasilno korupcijo okužiti ves slovenski narod. Pač pa se čuje, da namerava iti nekaj krščansko mislečih učiteljic na Srbsko, ker je njih število tako naraslo, da v doglednem času pri vsi svoji zunanji po-božnosti ne bodo dobile še tako kmalu za-želenih učnih mest. Šefredakter »Gorenj-ca« dobro pozna svoje ljudi. Kot globoko veren mož se je baje ponudil, da jih spre-mi na srbska tla. Zdi se mu, da bi bilo vendarle možno, da zamenjajo sčasoma v srbski službi svoje rimsko katoličanstvo in izstopijo iz katoliške vere. Čisto prav je, če pridejo vse te izseljenke pozneje zo-pet nazaj na slovenska tla. Glavno pri tej izselitvi bi pravzaprav bilo, da ostane stal-no v Srbiji »Gorenjčev« šefredakter Ant. Koblar. Bo vsaj mir pred njimi!«

Veliko bolje je, ne obetati kakor po obljubi obljubljenega ne dati. (Pridig. 5, 4.)

Kranjske vesti.

—r— **Kranjski deželni zbor.** Na zadnji seji deželnega odbora je poročal deželni glavar, da se vrši pomladansko zasedanje deželnega zbora šele potem, ko bo deželni odbor z naučno upravo popolnoma na čistem glede na novi šolski zakon, ki ga bo treba precej ublažiti. Vendar se bo zadeva kar najbolj pospešila, da ne bo treba učiteljsvu predolgo čakati na regulacijo plač.

—r— **Oddaja služb.** Zadnjič smo poročali, da je nadučiteljsko mesto na novo ustanovljeni šoli v Mostah pri Ljubljani že oddano Janku Gradu iz Košane. Danes poročamo, da je mesto na II. mestni v Ljubljani tudi že oddano in sicer ga dobi Fran Petrič iz Naklega. — Zakaj sploh službe razpisujejo? Zato, da mečejo učitelji krone za kolke stran, ko bi jih lahko porabili za kruh. Živela pravičnost!

—r— **O pokojnem tovarišu Mihaelu Mežanu,** ki smo o njem priobčili nekrolog v predzadnji številki svojega lista, nam piše njegov prijatelj in sošolec: »Bil je moj sošolec. Živo se še spominjam, kako kolegialno smo delovali l. 1884. tedanji četrtoletniki. — Rajnki Mežan je bil podjetna in neustrašna duša, ki nas je potegnil pri pokojnem ravnatelju Blažu Hrovatu iz marsikateri neprilike. — Odkar je služboval, je bil vedno zvest naročnik »Učiteljskega Tovariša«. In še mesec pred smrtjo (februarja) je plačal naročnino za polovico tekočega leta. Bil je neomajen, kremenit značaj, ki ga ne bi premaknila nobena sila: sijalen zgled napredne učiteljske zavednosti! Bodi mu ohranjen najlepši spomin!«

—r— **Iz učiteljske službe.** Namesto obolevne učiteljice Antonije Virkove pride na dekliško ljudsko šolo v Ribnici kot sup-
plentinja učiteljica Josipina Obermannova. Namesto iz učiteljske službe izstopivšega učiteljskega suplenta Feliksa Zalokarja pride na ljudsko šolo v Banjaloki supli-rat učiteljica Marija Urbančičeva. — Učitelj-

ski suplent Franc Vončina je imenovan za provizoričnega učitelja v Zireh.

—r— **Na obrtni šoli v Ljubljani** je strokovni učitelj Ivan Tavčar imenovan za c. kr. učitelja v X. činovnem razredu.

—r— **Razpis učiteljskih služb.** Učno mesto za učiteljico na petrazrednici v Po-stojni do 15. aprila. — Učno mesto za učitelja na enorazrednici na Gočah do 12. aprila (Postojna). — Nadučiteljska služba na dvorazrednici v Dol. Zemonu do 15. aprila (Postojna). — Nadučiteljsko mesto v Zireh do 12. aprila (Logatec).

Gospod ne bo štel za nedolžnega ti-stega, ki bo imenoval po nemarnem nje-govo ime. (II. Mojz. 20, 7.)

Štajerske vesti.

† Ivan Strelec.

Nenadoma je došla dne 9. t. m. iz Ma-ri-bora vest, da je umrl tovariš Ivan Strelec, nadučitelj pri Sv. Andražu v Slov. goricah, ko se je mudil pri profesorju dr. L. Pivku. — Tovariša Strelca je pobrala smrt v najlepši moški dobi. Izgubili smo z njim zavednega, delavnega tovariša, ki je služil šoli in narodu z vsjo iskrenostjo in ljubeznijo. Pred leti je bil tudi upravni od-bornik Zaveze avstr. jugoslovanskih učit.-društev, v kateri lastnosti je z živahno de-lavnostjo pospeševal koristi naprednega slovenskega učiteljsva. — Bodi značaj-nemu slovenskemu učitelju v naših srcih ohranjen nemiljiv spomin!

—r— **Osemdesetletnico** svojega roj-stva je obhajal dne 1. aprila t. l. naš bivši tovariš, nadučitelj v p. Filip Koderman v Bočni pri Gornjem gradu. Ker je ome-njeni jubilar služboval na ljudskošolskem polju celih 45 let, zasluži, da se ga spomi-njamo nekoliko natančneje. — Filip Ko-dermann je bil rojen 1. aprila 1834 v Št. Lovrencu na Dravskem polju, kjer je obis-koval tudi domačo ljudsko šolo. Nato je šel 1 leto v realno in potem v pripravni-ški tečaj v Maribor. Leta 1852. je bil po-klican kot podučitelj v domačijo Št. Lov-renc in dve leti pozneje pa je odšel v Sliv-nico pri Mariboru. L. 1856. je napravil iz-kušnjo usposobljenosti v Gradcu in bil po-tem nastavljen kot šolski provizor v Žre-čah pri Konjicah. Tri leta pozneje je do-šel v enaki lastnosti na Frankolovo pri Celju, kjer je postal l. 1865. def. učitelj. Istotam je bil imenovan l. 1875. za nadučit-elja in deloval kot tak do l. 1897., nakar je stopil v prezasluzeni pokoj. — V svo-jem delovanju je tov. Koderman vzgojil in poslal v srednje šole več dandanes obče znanih moči; naj se tukaj omenja samo njegov bivši učenec in sedanjí profesor Anton Bezenšek v Sofiji. — Da ni bil Ko-derman samo izvrsten učitelj med šolski-mi stenami, marveč tudi marljiv stanovski organizator, nam dokazuje to, da je baš on v zvezi s tov. Vučnikom in Zdolskom ustanovil prvo slov. učiteljsko društvo na Spod. Štajerskem s sedežem v Celju. Splošno zaupanje njegovih sodobnih ko-legov pa izpričuje 20letno zastopstvo okr.-učiteljsva v celjskem okr. šol. svetu. — Tudi med kmetijskim ljudstvom je deloval tov. Koderman jako marljivo. Bil je eno dobo župan v Frankolovem in istotam tu-di občinski tajnik 23 let; kot organist je pa bil skupno 52 let. — Za svoje vsestran-sko delovanje je dobil tovariš Koderman sledeča odlikovanja sreb. zaslužni križec s krono, častno občanstvo na Frankolo-
vem, kolajno za 40letno zvesto službo-vanje ter srebrno kolajno za povzdigo kmetijsva od c. kr. štajer. kmet. družbe.

— Sedaj živi tov. Koderman na duhu in telesu še popolnoma čil pri svoje hčeri Josipini, učiteljici v Bočni; njegov sin Karel je pa pred kratkim odprl odvetniško pisarno v Mariboru. — Vrlemo tovarišu, neumornemu delavcu in jeklenemu zna-čaju Filipu Kodermanu naše najpresrečnej-se čestitke! Čvrsto naprej do devetdeset-letnice! Na zdar!

—r— **Na mariborski kmetijski šoli** se vrši od 4. do 6. maja poučni tečaj o zele-njadarstvu, od 4. do 9. maja pa o pridelo-vanju krme.

—r— **40 let učitelj.** Učitelj Henrik Hribernik v Zgornji Rečici pri Laškem je dobil častno svetinjo za 40letno službo-vanje.

—r— **Deželni šolski svet** je imenoval na zadnji svoji seji Ivanko Straškovo za definitivno učiteljico v Globokem in Ano Matkovo za definitivno učiteljico v Ka-pelah pri Brežicah.

—r— **Deželni šolski svet** je nastavlil Ludomilo Moričevo za učiteljico ročnih del v Št. Petru pod Sv. Goricami, Dorico Debelakovo za učiteljico v Šmarju, Leona Dimnika za učitelja v Ponikvi ob Južni železnici in Mateja Zgajnerja za nadučite-lja v Blagovni. — Definitivno so nastav-ljene učiteljica Tonika Zieglerjeva v Lju-bečnem, Marija Wudlerjeva in Vranskem Marija Rapočevo pri Sv. Urbanu, Marija Arnuševa v Trbovljah; def. učitelj v Loki

Robert Senica je imenovan za nadučitelja in prov. učitelj Vinko Požar je imenovan za def. učitelja na Ptujski gori. V stalen pokoj je stopila začasna vpokojena učit-eljica Marija Topolnikova.

—r— **Društvo »Selbsthilfe der Leh-rerschaft Steiermarks«.** Odbor naznanja: Člana Marija Nepel in Franc Silberschnei-der sta dne 22. februarja, oziroma 5. mar-ca t. l. umrla. Donesek za ta 121. in 122. smrti slučaj mora biti plačan tekom ene-ga meseca.

—r— **Geograf Fran Steiner** pojde v Albanijo. Graški listi poročajo, da bo av-strijska akademija znanosti dala Steinerju iz Gradca 5000 K, zemljepisno društvo pa 1000 K, da pojde v Albanijo študirat ta-mojšnje topografske kuriozitet.

—r— **Umrl je** v Gradcu vpokojeni ravnatelj brnske gimnazije vladni svetnik Julij Wallner, ki je pred leti dlje časa služboval na ljubljanski gimnaziji.

—r— **Umrl je** v Vurbergu učitelj Alojzij Žiher. — V Peklu pri Poljčanah je umrl vpokojeni nadučitelj Simon Kro-pej, star 76 let. R. i. p.!

—r— **Blaž Ambrožič.** Dne 21. t. m. je umrl v Gradcu bivši okrajni šolski nad-zornik, Blaž Ambrožič, v 73. letu svoje dobe. Pokojnik je mnogo časa služboval med nami Slovenci na Spodnjem Štajer-skem. Rajnki Ambrožič je bil rodom Kran-jec, doma v Železnikih na Gorenjskem. Prva njegova služba je bila v Vipavi. Po-tem je prišel v Lipnico na Štajersko ter od tod kot okrajni šolski nadzornik za politični okraj Celje. Tu je služboval nad 20 let in ne ravno v dobrobit slovenske-mu šolstvu. — Mož je bil birokrat in velik — nemčevalec. Narodne učitelje je pre-ganjal do skrajnosti ter jim škodoval, kjer in kolikor je mogel. Ko je okrajno nadzor-ništvo opustil, so ga poklicali k dež. šol-skemu svetu v Gradec, kjer je, potem ostal do svoje vpokojitve, ki se je izvršila komaj pred par leti. A tudi tu je rajnki Blaž — poznal je dobro razmere na slo-venskem Štajerskem — značajne sloven-ske učitelje dosledno okrcaval in primer-no »priporočal«. Imel je namreč celo kr-delo kreatur, ki so mu hodili o vsem možnem »raportirali« v Gradec. Tudi to je minilo ... N. p. v. m.!

Proklet bodi podpihovalc in dvoje-zičnik; zakaj med mnogimi, ki v miru žive, napravi zmešnjave.

(Sir. 28, 15.)

Tržaške vesti.

—t— **»Stari« in »mladi« med učitelj-stvom v Trstu in »Kranjci«.** »Slovenec« z dne 7. aprila t. l. piše: »Tržaško slo-vensko učiteljsvo se pripraja že dalj časa. Starejši učitelji bi radi nosili vse mogoče časti in dobičke politične stranke, a delati se jim več ne zljubi. Mlajši pa nočejo biti samo s tem zadovoljni, da bi starejši samo komandirali, zato zahtevajo mlajši zraven dolžnosti tudi pravic in časti. Razume se, da uporabljajo starejši učitelji to priliko in udrihajo zlasti po onih mlajših, ki so prišli s Kranjskega in katerim narodno delo posbno ne diši.« — Predvsem mo-ramo konstatirati, da je »Slovenec« po-ročevalec — pa najsi je posvečen ali ne-posvečen! — poleg zlobnosti tudi jako netočno informiran o razmerah med učit-eljstvom v Trstu. Povedati moramo, da se učiteljsvo med seboj sploh ne »pre-pira«. Prepričani smo, da na papirju tržaška »Edinost«, ki se je v znamenju edinosti spravila nad novega predsednika Učit.-društva tov. Kleinmayerja in ga pričela napadati glede njegovih zasebnih nazi-ranj, ki jih pa do sedaj še ni izkušal vsiliti Učiteljskemu društvu. Nam je namreč znano, da se je tov. Kleinmayer v Učit. društvu na seji sam izrekel za narodno delo, a vendar v tisti obliki, ki jo tudi mi podpiramo in stremimo za njo; da je naše narodno delo izvrševano po lastni volji in ne ukazovano. Drugič, da se naše narodno delo vrši na stanovski podlagi. To pač smemo zahtevati! Kar se pa tiče izpre-memb odbora to odobrava tudi »stari«, da so se tradicije že preveč ukoreninile v društvu, in sami radi prepuste »mladi-m« da delajo. Sploh pa »stari« in »mladi« ni bilo, dokler jih ni »Edinost« naredila s tem, da je pričela drezati v interne za-deve društva. Seveda, nad učiteljsvom ima vsakdo pravico! Mnogo prenačljive-ga je bilo, ko je »Edinost« pričela ide-n-tificirati kraske »mlade« s tržaškimi »mla-dimi« in je slednje pričela nazivati »učit-eljske socialistične novostrujarje«. Dale-ko je potreba ločiti »kraško delovanje« v Zavezi od gibanja tržaških »mladih« v lokalnem društvu; sploh pa ni smeti jih istovetiti z njimi. V tem oziru je »E-di-nost« grešila v širjenju napačnega jav-nega mnenja in je tov. Kleinmayerja — tako ali tako! — vtaknila pod napač-ni streho. O časteh pa ni govora, saj ni smó klerikalci po svojem političnem pre-pričanju v privatnem življenju, v orga-nizaciji pa sploh politično prepričanje ne